

УДК 373.5.016:94|004.923:316.77-047.22
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/74-2-49>

Богдан ПАСКА,
orcid.org/0000-0002-5452-5254
кандидат історичних наук,
старший викладач кафедри історії України і методики викладання історії
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(Івано-Франківськ, Україна) bohdan.paska@pnu.edu.ua

Інна МИНТА,
orcid.org/0009-0000-9308-3447
студентка III курсу факультету історії, політології і міжнародних відносин
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(Івано-Франківськ, Україна) innamynata@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОГРАФІКИ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

Метою статті є дослідження поняття інфографіки в навчальному сегменті, висвітлення оптимальних і водночас корисних пов'язаних з нею методичних інструментів, які можна застосовувати на уроках історії в школі. Тематична інфографіка про постаті, події та процеси є найкращим засобом для привернення уваги, запам'ятовування найбільш вагомої інформації та формує здатність як до критичного мислення, так і до покращення навичок у інформаційній, аксіологічній, логічній та просторовій предметних компетенціях. Особливої актуальності ця проблема здобула протягом останнього десятиліття, коли масового поширення в середніх школах набули інформаційно-комунікаційні засоби навчання.

Автори приходять до висновку, що навчальні заклади загальної середньої освіти плідно використовують інфографіку для навчання та підвищення інформаційної грамотності серед здобувачів освіти. Вона допомагає учням краще розуміти складні теми та процеси шляхом візуального представлення інформації. Крізь призму інфографіки доцільно формувати в учнів уміння роботи з картою, датами, понятійним апаратом, даними з відкритих джерел. Інфографіка є чудовим інструментом (засобом) щодо формування в учнів громадянської, інформаційної, хронологічної, логічної, просторової, економічної та ряду інших життєво необхідних компетенцій. Навички, якими можемо сформувати в ході вивчення інфографіки на уроках історії зможуть сформувати в наших учнів почуття громадян, здатність відрізнати правду від брехні, бути виробникам власних інформаційних продуктів, вміти взаємодіяти з різними сферами життєдіяльності, розбиратись в ринку праці та в ринках збуту і безумовно – залишатись історично обізнаними людьми.

Інфографіка не повинна перетворюватися для вчителя у панацею на всі випадки життя. Головне, щоб її використання було дозованим, доречним і додавало уроку тих компонентів, яких йому бракує на тому чи іншому його етапі. Також слід обов'язково бути обережними з вибором джерел для створення інфографіки, адже не вони не завжди можуть бути достовірними й об'єктивними. Неправильне використання даних може призвести до поширення недостовірної інформації та спотворення історичних фактів.

Ключові слова: інфографіка, методика навчання історії, інформаційні технології, інформаційно-комунікаційна компетентність, візуалізація.

Bohdan PASKA,
orcid.org/0000-0002-5452-5254
Candidate of Historical Sciences,
Senior Lecturer at the Department of History of Ukraine and Methods of Teaching History
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk, Ukraine) paskabogdan@i.ua

Inna MYNTA,
orcid.org/0009-0000-9308-3447
Student of the III year of the Faculty of History, Political Science and International Relations
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk, Ukraine) innamynata@gmail.com

PECULIARITIES OF USING INFOGRAPHICS IN HISTORY LESSONS

The purpose of the article is to study the concept of infographics in the educational segment, highlight the optimal and at the same time useful related methodological tools that can be used in history lessons at school. Thematic infographics about figures, events and processes are the best means for attracting attention, memorizing the most important

information and forming the ability for both critical thinking and improving skills in informational, axiological, logical and spatial subject competencies. This problem has gained special relevance during the last decade, when information and communication tools of education became widespread in secondary schools.

The authors conclude that educational institutions of general secondary education fruitfully use infographics for teaching and improving information literacy among students. It helps students better understand complex topics and processes through visual representation of information. Through the prism of infographics, it is expedient to form in students the ability to work with a map, dates, conceptual apparatus, and data from open sources. Infographics are an excellent tool (means) for the formation of students' civic, informational, chronological, logical, spatial, and economic and a number of other vital competencies. The skills that we can develop during the study of infographics in history lessons will be able to form in our students a sense of citizenship, the ability to distinguish truth from lies. They will also be able to be producers of their own information products, be able to interact with various spheres of life, understand the labor market and sales markets, and definitely remain historically knowledgeable people.

Infographics should not turn into a panacea for all occasions for the teacher. The main thing is that its use is dosed, appropriate and adds to the lesson those components that it lacks at one or another of its stages. You should also be careful when choosing sources for creating infographics, because they may not always be reliable and objective. Improper use of data can lead to the spread of inaccurate information and distortion of historical facts.

Key words: *infographics, history teaching methodology, information technologies, information and communication competence, visualization.*

Постановка проблеми. З урахування того, що людина більшість інформації сприймає візуально, організатори навчального процесу в школі завжди шукають найбільш оптимальні варіанти для таких умов. Тематична інфографіка про постаті, події та процеси є найкращим засобом для привернення уваги, запам'ятовування найбільш вагомої інформації та формує здатність як до критичного мислення, так і до покращення навичок у інформаційній, аксіологічній, логічній та просторовій предметних компетенціях. Особливої актуальності ця проблема здобула протягом останнього десятиліття, коли масового поширення в середніх школах набули інформаційно-комунікаційні засоби навчання.

Стан наукової розробки проблеми. Серед сучасних вітчизняних учених, які активно займаються проблемами використання інфографіки під час навчання історії в школі, варто виділити праці К. Баханова (Баханов, 2001–2002), О. Бежан (Бежан, 2017), Л. Бондаренко (Бондаренко, 2019), О. Буйницької (Буйницька, 2012), Н. Ічанської та В. Дем'яненко (Ічанська, Дем'яненко, 2020), Н. Копняк (Копняк, 2014), Л. Паршукової, С. Паршукова (Паршукова, Паршуков, 2021), Т. Решетути, О. Кушнір (Решетути, Кушнір, 2022), О. Собчук (Собчук, 2015) та ін.

Мета статті – дослідити поняття інфографіки в навчальному сегменті, висвітлити ті оптимальні і водночас корисні пов'язані з нею методичні інструменти, які можна застосовувати на уроках історії в школі.

Виклад основного матеріалу. Інфографіка (лат. *Informatio* – виклад, висвітлення) – це графічний спосіб викладу інформації, який є однією з провідних комунікаційних технологій, безсумнівно, затребуваних в освітньому процесі на сьогоднішній

день. Інфографіка спочатку використовувалася для роботи журналістів ще 1980-х рр. Вона представляє інформацію в обмеженому просторі та художньому форматі, здатному швидко передавати факти. Все більше інфографіка стає популярною у інформаційних технологіях, які дозволяють користувачам створювати і поширювати власний контент в інтернеті (Web 2.0) тому, що вона представляє дані в графічній ілюстративній формі, що значно полегшує читачам її аналіз. Олімпіадні завдання практично з усіх предметів шкільного курсу історії передбачають роботу школярів із графічною інформацією. Ці завдання також є включеними як обов'язкові до зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО; до 2022 р.) та національного мультипредметного тесту (НМТ; з 2022 р.) Головною умовою розробників є не просто наявність ілюстративного, барвистого матеріалу, а фіксування в інфографіці суттєвої інформації в логічний спосіб. Вміння самому створювати інфографіку вимагає від учнів розвитку власних цифрових компетенцій (5 типів інфографіки, 2023).

З огляду на те, що нам важливим є досягнути, яке значення має інфографіка в сьогоденні, слід все таки почати із наведення основних її переваг. У даному випадку мова йде про наступні переваги такого контенту: – простота сприйняття візуального контенту, адже 80% інформації людина сприймає візуально, тому простота візуального представлення того чи іншого графічного продукту грає ключову роль; – коротко й лаконічно подані відомості на зображенні відображають здатність зосереджувати увагу на фактах, подіях і, відповідно, їх причинах і наслідках; – економія місця при створенні постів чи розлогих інформаційних повідомлень на веб-сайті (справа в тім, що кожен сантиметр веб-сторінок зараз має велику цінність і з цих причин зручне розміщення запущеного в стрічку

контенту є важливим для утримання активної аудиторії та загалом кількості читачів на сайті, блозі чи офіційній сторінці); – представлення серйозної інформації у розважальній формі: колірні діаграми та графіки стають привабливішими та зрозумілішими для їх читача, ніж об'ємний текст; – актуальність та прогресивність інфографіки є ключовим фактором, адже сьогодні є загальна необхідність у інноваціях та креативі у відповідності до стрімкого розвитку технологій (Лебедюк, 2018).

Інформаційні технології стали невід'ємною частиною процесу шкільного навчання. Потік інформації наразі величезний, зросли методи її передачі, і ці чинники надають великі можливості для вдосконалення якості викладання. У дітей XXI ст. формується так звана «кліпова свідомість». В основному, під цим терміном розуміється звичка сприймати світ у вигляді короткого, яскравого посилу, втіленого у вигляді відеокліпу, теленовини, інфографіки чи будь-якому іншому вигляді. Мова такого суспільства заснований переважно не на словах, а на зображеннях. Вілл Айснер у книзі «Графічне оповідання і візуальний нарратив» (1996) писав: «Розширене використання зображень як засобу комунікацій обумовлюється зростанням технологій, які все рідше вимагають від комуніканта навичок читання текстів... У нашому столітті візуальна грамотність вийшла на перший план серед комунікативних умінь» (Бежан, 2017: 24–25).

Можна виділити такі переваги використання елементів інфографіки під час уроків: – більше інформації; – легке сприйняття інформації; – вирішення великої кількості завдань; – розвиток візуальної грамотності учнів; – навчання дітей критичному відношенню до джерел інформації (Бондаренко, 2019b: 127–128).

Для чого потрібна інфографіка? Вона, якщо добре зроблена, дозволяє просто і швидко вникнути у проблему, подивитися на завдання системно та комплексно. Навколо відповідного матеріалу можна побудувати цікавий, нестандартний урок. Наступні завдання підходять для абсолютної більшості використовуваної інфографіки: 1. Знайти в інфографіці 5–10 цікавих фактів. 2. Перевірити деякі з них на істинність відображеного в ній (знайти підтвердження їм в інших джерелах). 3. Зробити короткий усний звіт за допомогою інфографіки. 4. Скласти тест із наведеної інформації для перевірки розуміння іншими учнями. 5. Відповісти питанням: «Що саме здивувало вас найбільше у цій інфографіці?» (Лебедюк, 2018).

Більш конкретно розкриє дидактичні можливості використання інфографіки робота на уроці історії із хронологічними лініями часу. Візуальне

уявлення може допомогти учням створити чіткіше уявлення про час, виховати у яких відчуття часу у просторовому, об'ємному вигляді.

Робота зі стрічкою часу формує в учня розуміння дати як віхи часу, потім, у міру накопичення знань, дата асоціюється з тривалістю, пізніше з послідовністю і відносністю. Візуальні ефекти, такі як лінії, значки, фотографії та етикетки, допомагають виділяти та пояснювати точки у часі. Використовуваний візуальний ефект допоможе показати прогресію часу. Як уже говорилося у першому розділі роботи, для цього можна використовувати колірний дизайн. Зміна кольору по ходу представленої стрічки часу допоможе створити враження руху з минулого в сьогодення. Чергування різних кольорів для кожної точки в часі також затримує увагу кожного нашого учня на стрічці часу (Панченко, Разорьонова, 2016: 124).

Візуалізувати дані, що базуються на місцезнаходженні, демографічні дані чи економічну статистику допоможе географічна інфографіка (Інфографіка в школі, 2023). У такій інфографіці карти використовуються як підкладка, на якій розміщуються різні типи діаграм із даними. Системне використання історичних карт сприяє розвитку в учнів навичок роботи з умовними позначеннями; при цьому важливим є знайомство з легендою карти та систематизація прийнятих на конкретній історичній карті умовних позначень. Використання географічної інфографіки передбачає визначення учнями місця розташування досліджуваного об'єкта з акцентом на правильному вживанні термінології. Наприклад, на уроці, присвяченому історії Візантійської імперії, учні можуть відповісти на наступні запитання за картою. Чому її називають Східно-Римською імперією? У чому перевага географічного положення цієї держави? Які заняття могли мати місцеві жителі в даних умовах? Як такий стан речей міг вплинути на розвиток її економіки? Яку роль відігравала Візантія на Великому шовковому шляху, виходячи зі свого місця розташування? (Буйницька, 2012: 119).

Важливу роль під час уроків історії відіграє порівняльна інфографіка. Це дуже ефективна наочність, щоб порівняти кілька варіантів подій чи особистостей. Неупередженість такого порівняння має бути забезпечена достатньою базою даних. Учні можуть самі робити висновки, якому з варіантів надавати перевагу. Як правило, порівняльна інфографіка ділиться по центру вертикально або горизонтально, по одній опції на кожному боці (Копняк, 2014: 122).

Такий вид інфографіки, як резюме, можна використати для складання розповіді про видатну

історичну особистість (5 типів інфографіки, 2023). Тут можуть бути включені і портрети, і дати, пов'язані з діячем, карти походів чи битв, у яких він брав участь. Таким чином, в учнів складеться цілісна картина правління історичної особистості, покращиться розвиток навички структурування навчального матеріалу для запам'ятовування великих обсягів інформації, що в сукупності з досвідом роботи із умовними позначеннями сформує візуальну грамотність у вигляді інфографіки. Водночас треба розуміти і той факт, що описане вище застосування інфографіки на уроках історії не обмежується наданням готового матеріалу, а дає можливість дітям взяти участь у її створенні, проявити творчі здібності та провести пошукову роботу. На уроках і вдома учні зможуть навчитися добирати й аналізувати інформацію для подальшого її перетворення на графічне зображення (для цього дітям необхідно продумати структуру, виділити основні поняття, факти тощо) (Інфографіка: просто про складне, 2022).

З огляду на описане, слід зосередитись на більш конкретних прикладах застосування інфографіки – відповідно до тем уроків, вікової категорії і завдань, які можуть бути виконані учнями. Дуже часто під час вивчення різноманітних воєнних подій інфографіку доцільно використовувати для огляду співвідношення сил воюючих сторін, основних подій і результатів тієї чи іншої баталії. Це важливо як при вивченні тем по історії Стародавнього світу у 6-му класі, так і основних битв доби Київської Русі, Галицько-Волинської держави у 7-му класі, провідних битв Національно-визвольної революції (1648–1657), доби Руїни (1657–1687), Полтавської битви (1709) у 8-му класі і т. д. Тут учні навчаються не лише досліджувати ту чи іншу військову подію за допомогою короткого опису, а й зберігати для себе найголовніше: місце та час події, співвідношення сил сторін, передумови для того, щоб подія відбулась, результат битви та її наслідки в подальшому розвитку бойових дій, адже кожна битва – це лише складова або вірніше своєрідний гвинтик в єдиному механізмі (процесі), який мав конкретні наслідки для подальших поколінь (Паршукова, Паршуков, 2021: 92).

За цим же принципом ми можемо подати для закріплення біографію, а вірніше ключові факти з життя і діяльності конкретно взятого діяча. Зокрема, в 10-му класі дуже важливою для розуміння є біографія Головного отамана та глави Директорії Української Народної Республіки (УНР) Симона Петлюри. Одною з кращих інфографік є робота від редакції Gal info з 20-ма ключовими фактами про діяча (20 фактів про Симона Петлюру, 2020).

З огляду на те, як зростає вагомість антипропаганди на уроках історії в контексті сучасної російсько-української війни, потрібно також долучати й історичні аналогії. Зокрема, на уроці з всесвітньої історії у 10-му класі на тему «Німеччина у міжвоєнний період» може стати корисною інфографіка про спільні риси в біографіях фюрера Третього Рейху А. Гітлера та сумнозвісного диктатора сучасності В. Путіна. При аналізі такої інфографіки від порталу «Слово і Діло», яка була створена в 2014 р., слід дати наступні питання: – як відбувся прихід до влади цих диктаторів? (призначення); – який журнал часто висував обох злочинців на статус людини року та власну обкладинку? (Time); – які міжнародні заходи використовувались для того, аби легітимізувати власний диктаторський режим? (олімпійські ігри 1936 р. в Берліні, зимові олімпійські ігри в Сочі в 2014 р.); – на якому факторі вони здійснювали маніпуляції перед анексіями сусідніх держав? (мовне питання); – що є головним інструментом для утворення власного культу в обох диктатур? (пропаганда як державна машина); – яким чином Гітлер в 1938-му, а Путін в 2014 р. легітимізували свої незаконні анексії? (аншлюс в Австрії, псевдореферендум в Криму); – що виступає основним чинником для агресії? (реваншизм); – хто виступає фактором для маніпуляцій щодо нападу? (зовнішній ворог); – основна ідея держави в обох диктаторів? (імперіалізм) (Як Путін йде шляхом Гітлера, 2014).

Такі ж аналогії можна шукати і між німецьким диктатором А. Гітлером та французьким імператором Наполеоном I, полководцями античності Олександром Македонським і Юлієм Цезарем, сучасними центрально-європейськими главами урядів Р. Фіцо та В. Орбаном і т. д. Зокрема, якщо брати до уваги останній озвучений кейс, на фоні війни з боку окремих політиків з сусідніх держав все частіше лунають антиукраїнські заяви. Так, наприклад, в Угорщині вже не раз були помічені карти з кордонами, що включали окремі території України. Звісно, що такі заяви в 2022–2024 рр. і раніше не були випадковими – корені фінансування таких політиків ведуть до рф. За цих обставин, учні можуть взяти до уваги як роботу з картою України в кордонах 1991 р., так і залучити інфографіку для кращого розуміння ситуації (Брайлян, 2024).

Використання інфографіки буде важливим при розгляді тем уроків, які мають відношення до становища західноукраїнських земель та Південної Бессарабії в міжвоєнний період. Ця проблематика активно вивчається в 10-му класі і потребує в наш

непростий час ще більшої уваги. До прикладу, учні можуть самі сформувати власну інфографіку довкола окремого взятого регіону (Буковина, край Герца, Бессарабія, Закарпаття і навіть – Волинь і Галичина) та пояснити чому вищезгадані маніпуляції з сучасними картами є вигідними як сусіднім державам, так і в першу чергу – Кремлю. Таке завдання, яке може виконуватись в електронних інструментах Prezi чи Canva, може вміщувати наступні важливі компоненти: карта конкретно взятого регіону, яку слід помістити в центр інфографіки; статистичні дані про регіон (адміністративний поділ, основні дати з його історії, кількість населення, провідна галузь економіки області, ключові переваги для проживання або які є плюси регіону в цілому); проблемні кейси на політичному підґрунті; яким є відсоток місцевих жителів, що виступають за особливий статус регіону; чи транслюється ворожими ЗМІ маніпуляції про проблеми регіону; яка країна формально висуває на регіон свої територіальні претензії; чи є такі претензії офіційною позицією з боку тієї держави; які заходи вживаються з боку офіційного Києва для зниження ризиків того чи іншого сценарію в регіоні протягом всього періоду незалежності.

Звісно, що аналіз географічного чинника та проблем сепаратизму в цілому є однією з найбільш обговорюваних тем у сучасній Україні. Поряд з нею, не менш актуальними залишаються як деколонізація (з 2022 р. – деколонізація), так і власне перехід колишніх парафій Української православної церкви Московського патріархату (УПЦ МП) в лоно Православної церкви України (ПЦУ) (утворена 15 грудня 2018 р.). У кожному з цих явищ відбувається процес деколонізації і дерусифікації сучасної України, який вперше комплексно почався ще в 1989–1991 рр. і з перервами відновився лише в 2014 р. За цих обставин аналіз цих подій на уроках історії України в 11-му класі потребує якісного вивчення кризь призму як аналізу інфографіки, так і вищеописаного механізму її виготовлення самими учнями (Братчикова, 2014: 196–198).

Звичайно, що учні могли б зробити таку інфографіку по кожній з описаних тем. Однак, на нашу думку, було б набагато краще і тим паче в межах формування громадянської компетентності в 11-му класі об'єднати спектр таких явищ в єдине – дерусифікаційне українське Відродження (2014 р. – н. ч.). У цьому значенні учні можуть в межах однієї великої інфографіки як по статистичному, так і географічно-статистичному звести в єдине ціле дані про: – кількість повалених та демонтованих в рамках Ленінопаду 2014–2021 рр.

монументів на честь діячів радянської епохи (1917–1991 рр.); – відомості про перелік нових маркерів колонізаторської культури РФ на тимчасово окупованих територіях; – інформація про переходи з УПЦ МП в ПЦУ в 2018–2024 рр.; – кількісні і якісні показники у сфері української культури, в тому числі статистичні дані про нові кінострічки, серіали, українських музичних виконавців, авторів художньої літератури; – результати про боротьбу з засиллям російськомовного продукту в громадсько-культурному просторі, в тому числі в соцмережах протягом 2014–2024 рр. (5 типів інфографіки, 2023).

У процесі розвитку економічної компетенції на уроках історії інфографіка стає найбільш зручним засобом для її формування. Тут не лише зводяться в єдине ціле необхідні дані про той чи інший об'єкт, а й можуть бути виокремлені перспективи та наслідки інвестицій в ту чи іншу галузь. Зокрема, початковою точкою може бути створення такого виду інфографіки як учителем, так і учнями в межах проектного навчання. Наприклад, інфографіка такого роду може включати інформацію про господарські досягнення за часів Київської Русі, економічні реформи в період Гетьманщини, а також трансформації в українському господарстві під час перебування наших земель у складі імперій чи Радянського Союзу. Важливою частиною уроку може бути аналіз інфографіки та обговорення ключових тенденцій та викликів, з якими стикалася українська економіка протягом різних історичних періодів. Це дозволить учням отримати глибше розуміння взаємозв'язку між економічними процесами та політичною ситуацією в Україні, іншими аспектами розвитку суспільства (Інфографіка в школі, 2023).

Необхідно зазначити, що крім позитивних властивостей інфографіки, які оптимізують навчальний процес, у неї є й недоліки. Перш за все, це недостатнє представлення інформації в межах інфографіки, через що ігноруються і упускаються важливі деталі конкретної теми. Ще одним негативним моментом є спрощеність подання інформації, тобто кризь призму інфографіки матеріал може сприйматися дітьми у неповному вигляді та не викликати асоціацій з темою, а ілюстрації можуть мати не інформаційний, а декоративний характер. Ну і, нарешті, надмірне вживання інфографіки під час вивчення теми може призвести до зникнення інтересу, мотивації в учнів, а також школярі можуть не повною мірою засвоїти матеріал через надмірне скорочення (Бондаренко, 2019а: 253).

Висновки. Отже, навчальні заклади загальної середньої освіти плідно використовують інфогра-

фіку для навчання та підвищення інформаційної грамотності серед здобувачів освіти. Вона допомагає учням краще розуміти складні теми та процеси шляхом візуального представлення інформації. Український сегмент інфографіки є важливим засобом комунікації та інформаційної грамотності, який допомагає розширити аудиторію та підвищити ефективність передачі інформації. Крізь призму інфографіки доцільно формувати в учнів уміння роботи з картою, датами, понятійним апаратом, даними з відкритих джерел. Інфографіка є чудовим інструментом (засобом) щодо формування в учнів громадянської, інформаційної, хронологічної, логічної, просторової, економічної та ряду інших життєво необхідних компетенцій. Навички, якими можемо сформувати в ході вивчення інфографіки на уроках історії зможуть сформувати в

наших учнів почуття громадян, здатність відрізнити правду від брехні, бути виробникам власних інформаційних продуктів, вміти взаємодіяти з різними сферами життєдіяльності, розбиратись в ринку праці та в ринках збуту і безумовно – залишатись історично обізнаними людьми.

Що важливо – інфографіка не повинна перетворюватися для вчителя у панацею на всі випадки життя. Головне, щоб її використання було дозованим, доречним і додавало уроку тих компонентів, яких йому бракує на тому чи іншому його етапі. Також слід обов'язково бути обережними з вибором джерел для створення інфографіки, адже не вони не завжди можуть бути достовірними й об'єктивними. Неправильне використання даних може призвести до поширення недостовірної інформації та спотворення історичних фактів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 5 типів інфографіки та випадки, коли їх варто використовувати. *EPAM Systems*, 2023. URL: <https://careers.epam.ua/blog/five-types-of-infographics-and-their-use>. (дата звернення: 23.04.2024 р.).
2. 20 фактів про Симона Петлюру. Інфографіка. *Galinfo*, 2020. URL: https://galinfo.com.ua/news/20_faktiv_pro_symona_petlyuru_infografika_344236.html. (дата звернення: 23.04.2024 р.).
3. Баханов К. Проблема визначення мети й завдання шкільної історичної освіти. *Історія в школах України*. 2001. № 6. С. 18–20; 2002. № 1. С. 15–23.
4. Бежан О. Наратив «графічного роману» в інтермедіальному дискурсі сучасної американської літератури (В. Айснер). *Записки з романо-германської філології*. 2017. Вип. 1. С. 20–27.
5. Бондаренко Л. Інфографіка як сучасний засіб вивчення творчості Оноре де Бальзака в школі. *Оноре де Бальзак: грані, інтерпретація, Україна : збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 220-річчю від дня народження письменника (м. Бердичів, 15–16 трав. 2019 р.)*. Київ : Видавництво Людмила, 2019. С. 249–254.
6. Бондаренко Л. Вивчення теоретико-літературних понять в основній школі з використанням інфографіки. *Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії. Матеріали XIV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Переяслав-Хмельницький, 31 березня 2019 р.)*. Переяслав-Хмельницький, 2019. С. 127–129.
7. Браїлян Є. Російська пропаганда в центрі Європи: чи справді Румунія та Угорщина планують «поділ України». *Детектор медіа*, 2024. URL: <https://ms.detector.media/propaganda-ta-vplivi/post/34144/2024-02-07-rosiyska-propaganda-v-tsentri-ievropu-chy-spravdi-rumuniya-ta-ugorshchyna-planuyut-podil-ukrainy/>. (дата звернення: 23.04.2024 р.).
8. Братчикова Т. Фактори поширення інформації в соціальних онлайн мережах: експертне опитування. *Вісник Львівського університету. Серія соціологічна*. 2014. Вип. 8. С. 191–201.
9. Буйницька О. Інформаційні технології та технічні засоби навчання. Навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2012. 240 с.
10. Інфографіка в школі – засіб навчання та самоосвіти. Педрада, 2023. URL: <https://oplatforma.com.ua/article/1303-qqq-17-m5-22-05-2020-suchasniy-zasb-samoosvti-ta-navchannya-nfografka>. (дата звернення: 23.04.2024 р.).
11. Інфографіка: просто про складне. *Fractus: маркетинг*, 2022. URL: <https://fractus.com.ua/uk/blog/infografika-prosto-pro-skladne/>. (дата звернення: 23.04.2024 р.).
12. Ічанська Н., Дем'яненко В. Освітні інтернет-ресурси та онлайн середовища в навчально-виховній діяльності викладача закладу вищої освіти. *Системи управління, навігації та зв'язку*. 2020. Вип. 4 (62). С. 40–42.
13. Копняк Н. Поняття інфографіки та можливості її використання з навчальною метою. *Електронні інформаційні ресурси: створення, використання, доступ: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, м. Вінниця, грудень 2014 р.* К. : Кондор, 2014. С. 121–125.
14. Лебедюк І. Інфографіка як метод навчання. *На урок*, 2018. URL: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-infografika-yak-metod-navchannya-48860.html>. (дата звернення: 23.04.2024 р.).
15. Панченко Л., Разорьонова М. Використання інфографіки в освіті. *Наукові записки. Серія «Проблеми методики математичної і технологічної освіти»*. Кропивницький : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. Вип. 10. Ч. 2. С. 122–126.
16. Панчук Д. Фактчекінг. *Велика українська енциклопедія*, 2022. URL: <https://vue.gov.ua/Фактчекінг>. (дата звернення: 23.04.2024 р.).
17. Паршукова Л., Паршуков С. Методика застосування інфографіки в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти за стандартами Нової української школи. *Інноваційна педагогіка*. Одеса, 2021. Випуск 42, С. 89–93.
18. Решетуха Т., Кушнір О. Інфографіка як засіб візуалізації у регіональній друкованій пресі: (за матеріалами тернопільських видань). *Український інформаційний простір*. 2022. № 2 (10), С. 250–266.
19. Собчук О. Інформаційна компетентність вчителів загальноосвітніх закладів та підходи до її оцінювання. *III Міжнародна науково-практична конференція «Математика. Інформаційні технології. Освіта», м. Луцьк, 12–14 червня 2015 р.* Луцьк : Світязь, 2015. С. 68–69.

20. Як Путін йде шляхом Гітлера (інфографіка). *Радіо Свобода*, 2014. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/26561068.html>. (дата звернення: 23.04.2024 р.).

REFERENCES

1. 5 typiv infografiky ta vypadky, koly yikh varto vykorystovuvaty [5 types of infographics and when to use them]. EPAM Systems, 2023. URL: <https://careers.epam.ua/blog/five-types-of-infographics-and-their-use>. (last accessed: 23.04.2024). [in Ukrainian].
2. 20 faktiv pro Symona Petliuru. Infografika [20 facts about Simon Petliura. Infographics]. Galinfo, 2020. URL: <https://galinfo.com.ua/news/20-faktiv-pro-symona-petlyuru-infografika-344236.html>. (last accessed: 23.04.2024). [in Ukrainian].
3. Bakhanov K. (2001–2002). Problema vyznachennia mety y zavdannia shkilnoi istyrychnoi osvity [The problem of determining the goal and task of school history education]. *History in schools of Ukraine*, 6, 18–20; 1, 15–23. [in Ukrainian].
4. Bezhan O. (2017). Naratyv «hrafichnoho romanu» v intermedialnomu dyskursi suchasnoi amerykanskoi literatury (V. Aisner) [The narrative of the “graphic novel” in the intermedia discourse of modern American literature (V. Eisner)]. *Notes on Romano-Germanic philology*, 1, 20–27. [in Ukrainian].
5. Bondarenko L. (2019). Infografika yak suchasnyi zasib vyvchennia tvorchosti Onore de Balzaka v shkoli [Infographics as a modern means of studying the work of Honore de Balzac at school]. *Honoré de Balzac: faces, interpretation, Ukraine: a collection of scientific works of the International scientific and practical conference dedicated to the 220th anniversary of the writer's birth (Berdychiv, May 15–16, 2019)*. Kyiv, 249–254. [in Ukrainian].
6. Bondarenko L. (2019). Vychennia teoretyko-literaturnykh poniat v osnovnii shkoli z vykorystanniam infografiky [Study of theoretical and literary concepts in primary school using infographics]. *Problems and prospects of the development of modern science in the countries of Europe and Asia. Materials of the 14th International Scientific and Practical Internet Conference (Pereiaslav-Khmelnyskyi, March 31, 2019)*. Pereiaslav-Khmelnyskyi, 127–129. [in Ukrainian].
7. Brailian Ye. (2024). Rosiiska propahanda v tsentri Yevropy: chy spravdi Rumuniia ta Uhorschyna planuiut «podil Ukrainy» [Russian propaganda in the center of Europe: are Romania and Hungary really planning to «divide Ukraine»]. *Detektor media*. URL: <https://ms.detektor.media/propaganda-ta-vplyvi/post/34144/2024-02-07-rosiyska-propaganda-v-tsentri-ievropy-chy-spravdi-rumuniya-ta-ugorshchyna-planuyut-podil-ukrainy/>. (last accessed: 23.04.2024). [in Ukrainian].
8. Bratchykova T. (2014). Faktory poshyrennia informatsii v sotsialnykh onlain merezhakh: ekspertne opytuvannia [Information dissemination factors in social online networks: expert survey]. *Bulletin of Lviv University. The series is sociological*, 8, 191–201. [in Ukrainian].
9. Buinytska O. (2012). Informatsiini tekhnolohii ta tekhnichni zasoby navchannia. Navch. posib. [Information technologies and technical means of education. Education manual]. Kyiv: Tsentri uchbovoi literatury. [in Ukrainian].
10. Infografika v shkoli – zasib navchannia ta samoosvity [Infographics at school are a means of learning and self-education]. *Pedrada*, 2023. URL: <https://oplatforma.com.ua/article/1303-qqq-17-m5-22-05-2020-suchasniy-zasb-samoosvity-ta-navchannya-nfografka>. (last accessed: 23.04.2024). [in Ukrainian].
11. Infografika: prosto pro skladne [Infographics: simple about complex]. *Fractus: marketing*, 2022. URL: <https://fractus.com.ua/uk/blog/infografika-prosto-pro-skladne/>. (last accessed: 23.04.2024). [in Ukrainian].
12. Ichanska N., Demianenko V. (2020). Osvitni internet-resursy ta onlain seredovyscha v navchalno-vykhovnii diialnosti vykladacha zakladu vyshchoi osvity [Educational Internet resources and online environments in the educational activity of a teacher of a higher education institution]. *Control, navigation and communication systems*, 4 (62), 40–42. [in Ukrainian].
13. Kopniak N. (2014). Poniattia infografiky ta mozhlyvosti yii vykorystannia z navchalnoiu metoiu [The concept of infographics and the possibilities of its use for educational purposes]. *Electronic information resources: creation, use, access: collection of materials of the International Scientific and Practical Internet Conference, Vinnytsia, December 2014*. Kyiv: Kondor, 121–125. [in Ukrainian].
14. Lebediuk I. (2018). Infografika yak metod navchannia [Infographics as a teaching method]. *For the lesson*. URL: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-infografika-yak-metod-navchannya-48860.html>. (last accessed: 23.04.2024). [in Ukrainian].
15. Panchenko L., Razoronova M. (2016). Vykorystannia infografiky v osviti [Use of infographics in education]. Scientific notes. *Series “Problems of the methodology of mathematical and technological education”*. Kropyvnytskyi: RVV KDPU im. V. Vynnychenka, 10-2, 122–126. [in Ukrainian].
16. Panchuk D. (2022). Faktchekinh [Factchecking]. *Great Ukrainian Encyclopedia*. URL: <https://vue.gov.ua/Faktchekinh>. (last accessed: 23.04.2024). [in Ukrainian].
17. Parshukova L., Parshukov S. (2021). Metodyka zastosuvannia infografiky v osvitnomu protsesi zakladiv zahalnoi serednoi osvity za standartamy Novoi ukrainskoi shkoly [methodology of using infographics in the educational process of general secondary education institutions according to the standards of the New Ukrainian School]. *Innovative pedagogy*. Odesa, 42, 89–93. [in Ukrainian].
18. Reshetukha T., Kushnir O. (2022). Infografika yak zasib vizualizatsii u rehionalnii drukovanii presi: (za materialamy ternopilskykh vydan) [Infographics as a means of visualization in the regional print press: (based on materials from Ternopil publications)]. *Ukrainian information space*, 2 (10), 250–266. [in Ukrainian].
19. Sobchuk O. (2015). Informatsiina kompetentnist vchyteliv zahalnoosvitnikh zakladiv ta pidkhody do yii otsiniuvannia [Information competence of teachers of general educational institutions and approaches to its assessment]. *III International Scientific and Practical Conference “Mathematics. Information Technology. Education”, Lutsk, June 12–14, 2015*. Lutsk: Svitiaz, 68–69.
20. Iak Putin yde shliakhom Hitlera (infografika) [How Putin is following the path of Hitler (infographic)]. *Radio Svoboda*, 2014. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/26561068.html>. (last accessed: 23.04.2024). [in Ukrainian].